TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 20704
Tarih : 21.10.2026

10/4829

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İstanbul'da 14-15 Ekim 2026 tarihlerinde yaşanan sel felaketinin sonuçlarını ağırlaştıran, dere yataklarını, su havzalarını ve Kuzey Ormanlarını ranta açan kentleşme politikalarının ve kamusal sorumlulukların araştırılması; ekolojik müşterekleri, yaşam hakkını ve güvenli barınmayı koruyacak yapısal politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

C. Çiçek

Cengiz ÇİÇEK
İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

14-15 Ekim'de İstanbul ve Kocaeli'yi vuran selde, aralarında 14 yaşında bir çocuğun da bulunduğu 10 yurttaşımız hayatını kaybetmiş; evler ve işyerleri sular altında kalmış, gündelik yaşam kesintiye uğramıştır. İstanbul Valiliği her ne kadar kentin son 84 yılın en yüksek yağışını aldığını açıklasa da yağışın şiddeti, dere yataklarının imara açılmasının, plansız yapılaşmanın ve kamu kaynaklarının altyapı yerine rant projelerine aktarılmasının siyasal sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.

Selin etkileri, dere yatakları ve doğal drenaj sistemleri üzerindeki yapılaşmanın yarattığı riskleri yeniden görünür kılmıştır. Basına yansıyan belgelere göre, çevre düzeni planı raporunda sel ve taşkın riski nedeniyle dere koruma alanında yapılaşmanın yasak olduğu belirtilen Cendere Vadisi, 2011'de İBB Meclisi kararıyla imara açılmış; vadideki projenin otoparkı bu selde su altında kalmıştır. TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesinin açıklamasında, Ayazağa'da dere yatağı ve orman alanı üzerine inşa edilen bir alışveriş merkezinde su baskını yaşandığı; ayrıca bir öğrenci yurdunun, metro istasyonlarının ve Şişli Hamidiye Etfal Hastanesinin de su baskınlarından etkilendiği belirtilmiştir. TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu ise kentte dokuz alışveriş merkezinin, on altı üniversite kampüsünün, Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesinin ve çok sayıda organize sanayi bölgesinin dere yataklarında inşa edildiğini açıklamıştır. Bu örnekler, dere yataklarını yapılaşmaya açan anlayışın kamu ve özel yatırımlar için ortak olduğunu göstermektedir: Hastane, kampüs ve metro gibi kamu yatırımları da alışveriş merkezleri ve konut projeleri de aynı alanlara inşa edilmiştir. Suyu taşıyan, kentin ortak yaşam alanı olan dere vadileri, imar kararlarıyla rant üretilecek alanlara dönüştürülmektedir.

Bu dönüşümün araçları bellidir: emsal artışları, plan bütünlüğünü bozan noktasal değişiklikler, "ıslah" adı altında kutu menfezlerle kapatılıp üzerleri yol, otopark ve yapı adasına dönüştürülen dereler ve kaçak yapılaşmayı kalıcılaştıran imar afları. İnşaat Mühendisleri Odasının vurguladığı gibi, 2018'de hiçbir teknik inceleme yapılmadan yapı kayıt belgesi düzenlenmiştir. Plan kararıyla yaratılan değer sermayeye aktarılırken geçirimsizleşen toprağın ve daraltılan dere yatağının yarattığı risk kamuya ve yurttaşlara yüklenmektedir.

Ekolojik yıkım kent içindeki derelerle sınırlı değildir. Kuzey havzalarındaki orman kaybı ve yapılaşma, yağışın tutulmasını ve toprağa sızmasını sağlayan ekolojik işlevleri zayıflatmaktadır. Köprü, otoyol ve havalimanı projelerinin orman ve havza bütünlüğüne doğrudan etkileri, tetikledikleri yeni yapılaşmanın birikimli etkileriyle birlikte incelenmelidir. Selin hemen ardından yeniden gündeme getirilen Kanal İstanbul'a bağlı plan ve yapılaşma kararları da Sazlıdere havzasının ekolojik ve hidrolojik bütünlüğü üzerindeki etkileri bakımından değerlendirilmelidir.

Kamusal sorumluluğun dere ıslahındaki eksikliklere ve bireysel kusurlara indirgenmesi, riski üreten imar, yatırım ve kaynak tahsisi politikalarını denetim dışında bırakmaktadır. Merkezi yönetimin planlama ve yatırım kararları, belediyelerin planlama ve ruhsatlandırma işlemleri ile altyapı kurumlarının uygulamaları, kentsel rantın üretimi ve dağılımıyla birlikte incelenmelidir. Meslek odalarının bilimsel uyarılarının karar süreçlerinde etkisizleştirilmesine yol açan siyasal ve ekonomik tercihler ortaya konulmadan kamusal hesap verebilirlik sağlanamaz.

Kurulacak Komisyon, etkilenen havzalardaki plan, imar, ruhsat, af ve yapı kayıt belgesi kararlarını taşkın tehlike haritaları ve geçmiş uyarılarla karşılaştırmalı; bu kararların kimin lehine değer artışı yarattığını ve afet zararlarının kime yüklendiğini ortaya koymalıdır. Dere yataklarının ve taşkın alanlarının tüm plan kademelerinde yapılaşma dışı bırakılması, kapatılmış derelerin doğal akışına kavuşturulması, kuzey havzalarını tehdit eden projelerin yeniden değerlendirilmesi ve kiracılar dâhil riskli alanlarda yaşayanların mülksüzleştirilmeden güvenli barınma hakkının güvence altına alınması için gerekli yasal ve idari önlemler belirlenmelidir. Afet sonrası onarımın yeni bir rant ve mülksüzleştirme sürecine dönüşmesini önlemek, ekolojik adaletin temel koşuludur. Komisyon, etkilenen yurttaşların ve meslek, emek ve ekoloji örgütlerinin görüşlerine başvurmalı; kentin geleceğini ortak yaşam alanlarının korunmasına ve toplumsal ihtiyaçlara dayandıran kamusal bir planlama anlayışının yolunu açmalıdır.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	